

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.
a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt
Félévre . . . . . 4 »
Negyedévre . . . . . 2 »
Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Kérjük tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük május hó elsején lejár, megrendeléseiket kellő időben megújítani, hogy lapunk szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. fürdő-utca 4. sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

Scharf Móricz tanú a börtönben.

Az Egyenlőség multheti számában tétetett közzé Zoltán alispán urnak egy végzése, melyben Scharf Móricz nagyanyjának és mostoha anyjának azon kérelme, hogy unokája és illetőleg mostoha fiával tanuk nélkül beszélhessenek, azon indokolással tagadtatik meg, hogy nevezett alispán a m. kir. belügyminiszteriumnak 1882. év augusztus 29-én 1166. sz. a. kelt rendeletével ifju Scharf Móricz ideiglenes biztonsága feletti felügyelettel lévén megbizva, kötelessége őt az ismeretes bünper befejeztéig minden erkölcsi zaklatás lehetőségétől megóvni, — ennél fogva folyamodóknak nevezett kiskorú tanúval az érintkezés csak két tanú jelenlétében s magyar nyelven folytatandó társalgás alakjában engedélyeztetik, szigoruan mellőzendő lévén minden oly tárgy, mely a bünperrel bármi összeköttetésben állana.

Kijelentjük előre is, hogy nekünk semmi kifogásunk nincs az ellen, hogy Scharf Móriczsal egyáltalán senki se érintkezessék mindaddig, míg a végtárgyalás alkalmával nem fog kihallgattatni, mert, miként azt már több ízben volt szerencsénk e lapok hasábjain kifejezni, oly nyomorult és megszégyenítő igazságügyi politika mellett, mint a minő dr. Pauler uré, a mely megengedi, hogy az ő Felsége a király nevében ítélő bíróságok mellett legyen még egy bíróság, mely ő Felsége az antiszemitizmus nevében rendel el bünvizsgálatot és hozza ítéleteit, sulyt kell fektetnünk arra, hogy a tizza-eszlári bünvizsgálat oly módon fejeztessék be, hogy még az antiszemitizmus privilégiált vérebei se találjanak semmit se, a mi rituális vérszomjukat még saját táborukban is csak a legeslegkisebb jogosultság színében tüntethetné fel.

Ez azonban nem gátol bennünket azt konstataálni, hogy a fent idézett alispáni végzés tanúsága szerint Scharf Móricz »tanú« — mint őt a hivatkozott végzés is nevezi — csakugyan meg van fosztva személyes szabadságától és hogy ehhez képest dr. Pauler Tivadar ur, Magyarország igazságügyminisztere tudva valótlanságot állított a parlament előtt akkor, midőn Mezei Ernő interpellációjára adott válaszában tagadta azt, hogy Scharf Móricz személyes szabadsága korlátozva van.

Nem ismerjük ugyan a Zoltán alispán ur által hivatkozott belügyminiszteri rendelet szövegét; minthogy azonban a belügyminiszterium részéről mindeddig semmiféle

helyreigazító közlemény nem tétetett közzé, el kell hinnünk, hogy a belügyminiszter ur csakugyan illetéktelenül és hatáskörének áthágásával, sőt ezen felül még a személyes szabadság biztosítására vonatkozó alkotmányos jogoknak megsértésével egy bünperben szereplő tanúnak letartóztatását rendelte el adminisztratív úton.

Mindig azt hallottuk, hogy a magyar nemzet oly féltékenyen őrzi alkotmányos jogait, mint akár csak Anglia!

Hol van hát az a sokat magasztalt alkotmányosság? Miért nem szólal fel senki sem a parlamentben? Miért hallgat a sajtó, mely oly büszkén szokott hivatkozni szabadelvű eszményeire és nagy feladatára a szabadelvű intézmények megőrzése körül? Miért nem akad egyetlen hang sem, mely tiltakoznék az ellen, hogy közigazgatási úton valósággal elzáratik egy tanú hónapokon keresztül, holott törvényeink értelmében személyes szabadságának élvezetétől bárki is kizárólag csak bírói határozat folytán fosztathatik meg?

Mondjuk ki nyiltan, hogy azért, mert csakis egy zsidóról van szó, és mert nálunk mai napság az alkotmány jogaiért oly annyira lelkesedni tudó nemzet nem ütközik meg azon, hogy ha az alkotmány biztosította sarkalatos jogoktól »egy zsidó« fosztatik meg.

A neheztelt eljárást csak is úgy lehet megérteni ha a kormány és parlament megegyezőleg azon jelszót követik, hogy »zsidónak így is jó!«

Nem tehetünk fel mást, ha tapasztaljuk, hogy eddigelé ily eset soha elő nem fordult! Nem képzelhetünk mást, ha a belügyminiszter Zoltán alispán ur köztudomásu végzését nem revokálja, és így maga is elismeri, hogy a tizza-eszlári bünvizsgálat alkalmából egy kiskorú tanúnak valóságos letartóztatását rendelte el.

De tekintsünk el az eljárás törvényteleniségétől és ringassuk magunkat egy perczre ama képzeletben, hogy ezen eljárással az alkotmány biztosította legszentebb polgári jogok nem sértettek!

Kérdjük meg ez esetben is a belügyminiszter urtól: Igazán meg van győződve arról, hogy midőn Scharf Móricz Nyiregyházán a megyeházánál le van tartóztatva, hogy akkor »a bünper befejeztéig minden erkölcsi zaklatás lehetőségétől« meg van óva?

Hiszi, hogy egy 14 éves fiura a teljesen megváltoztatott viszonyok, a teljesen idegen környezet, a szülék és rokonok hiánya, a vallása tanaiban történendő tanítás nélkülözése és főleg a személyes szabadságtól való teljes megfosztás óvszert képeznek, hogy Scharf Móricz minden erkölcsi zaklatástól ment maradjon?

Hát ha a fiu korlátolt tehetségeivel majd éppen annak, — hogy terhelő vallomásánál megmarad — fogja jutalmául elvárni szabadlábba helyzetetését?

Hiszen még polgári perben is megkérdik tanutól, vajjon vallomásaért nem ígértetett-e valami. Kérdjük: bármit fogna is Scharf Móricz ily kérdésre válaszolni, nem magától érthető-e, hogy impliczite igenis ígértetett e tanúnak valamiféle jutalom, és pedig valami nagyon becses jutalom, a

szabadság? Hisz ott van Zoltán alispán ur végzése, a melyben mindenki olvashatja, hogy a mig e bünper be nem fejeztetett, addig szabadságát vissza nem nyeri! Nem természetes-e tehát, hogy ezt Scharf Móricz is ösztönszerűleg érezve, ahhoz fogja magát tartani?

Nem látjuk tehát még ezen feltevés mellett sem megóva Scharf Móriczot az erkölcsi zaklatások lehetőségétől, mert hisz a Nyiregyházán gyakorlott eljárás éppen az erkölcsi és testi zaklatások által tünt ki eddigelé legjobban.

Hogy egyébként az erkölcsi zaklatásoknak éppen Nyiregyházán, éppen mostani környezetében látszik kitéve lenni Scharf Móricz, azt legjobban illusztrálja a lapokban közzétett azon párbeszéd, mely Scharf Móricz és anyja, valamint nagyanyja között folyt.

Scharf Móricz folytonos utalása arra, hogy ezt vagy amazt nem szabad tennie, oly élenken világítja meg az erkölcsi kényszert, mely alatt áll, hogy bárminő kommentár e lefolyt beszélgetéshez csak gyöngíthetné azon nagy hatást, melyet az mindenekben keltett.

Mi nyugodtan nézünk eléje a végtárgyalásnak, Scharf Móricz akár szabadlábban van, akár nem.

A miben azonban megnyugodni semmikép nem tudunk, az, hogy törvény és alkotmány megsértésével tartóztatatik le Scharf Móricz, és hogy nemcsak a vádlott tiszta-eszláriakkal, hanem még az e bünperben szereplő tanúkkal szemben sem alkalmaztatik a törvény, nyilván azért, mert az illető érdeklettek zsidók.

És nem tudunk végre megnyugodni abban sem, hogy a kormány és a nemzeti képviselőlet egyaránt csak üres frázisként hordja száján a jogegyenlőség elvét, mert hisz tényeivel mindkettő meghazudtolja azt.

Ifj. dr. Neumann Sándor.

A francia antiszemita.

Tehát az európai szabadság és egyenlőség hazáját is be akarták piszkolni a vakhit, a gyűlölet, a türelmetlenség mozgalmával! — Franciaországban is megindult volna oly mozgalom (köztudomás szerint a legitimista pártnak a mult héten megjelent s a napilapokban közölt proklamációját értem), mely a művelt világra a meglepetések

meglepetése lett volna — Franciaországban, hol 1791-ben minden további nélkül, mindenkit, mint embert, s nem mint valamely valláshoz tartozót egyenjogusítottak.

Tehát Franciaországban van egy párt, mely czélul tűzte ki az 1789-iki elvek felforgatását? — Fájdalom, van, s látjuk, hogy e párt, melyet Gambetta úgy jellemzett — Corneille szavaival: Un tas d'hommes pendus de dettes et de crimes, nem szünik meg sem a parlamentben, sem a közéletben botrányokat előidézni, Franciaország esetleges válságával a zsidó kapzsiságot vádolni, Franciaországban, hol, mint e lapok olvasói is tudják, az egyenjogusítás legszébb vívmányait tapasztalhatni. Egyidejűleg ezen derék emberek nemcsak a zsidóságot, hanem a polgári rendet is megtámadják — ez a lóláb: itt lehet megismerni a szomoruan nevetséges program készítőit.

Kik irták a programot? De Mun, Baudry d'Asson, Numa Baragnon, Keller és társaik. Kik ők? a setét Bertalan-éji orgyilkosok ivadékaik, kiknek fajában átokként megy át ivadékról ivadékra a harcz minden nemes, humanisztikus és szabad szellem ellenében; most is meg akarják rázkódtatni a nyomorultak azon épületet, melyet egy század épített annyi vérell és annyi könnyel, hadat izennek a vallási és polgári egyenjogusításnak oly czéllal, hogy Franciaország némely részeiben az ő befolyásuk alatt levő parasztságot a jövő választásokra megnyerjék. Nincs jobb jelszó a bizonyos rend kulturális uralma alatt álló népre, mint a zsidógyűlölet, nincs jobb jelszó bizonyos, szerepét lejátszott osztályra nézve, mint a polgári rend sárba tiprása. — Itt keresik a politikai pártfegyvert, innen akarják Archimedesként a műveltség, az emberszeretet, az 1789-ki nagy vívmányok eszméit kimozdítani.

A terrenumot azonban eltévesztették. Franciaország alkalmas talaj mindennemű politikai izgatásra, de oly politikai pártnak, mely a forradalom nagy vívmányait veszélyeztetné, számára nincsen hely. 1830 óta a sötét ancien régime bajnokai mindinkább megfogyva, mindinkább megtörten folytatják átkos küzdelmüket a kor eszméi ellenében.

Mi a zsidókat illeti, a franciaországi zsidók nagyot nevezhetek ez örült proklamáció fölött, de minálunk más-ként vannak az állapotok; nálunk az antiszemitaoknak ez

TÁRCZA.

Egyenjogusítás nálunk és máshol.

XIII.

Sempre avanti!

Nincs a modern időknek oly országa s régóta nem is volt, mely legujabb csodálatos fejlődése s megizmosodása által annyira követte volna fejedelmi házának, az ő savoyai család ama régi s szép jelszavát, melyet e cikk elejére tűztém, mint Olaszország.

»Mindig előre!« S csakugyan, bármily oldalról akarjuk is megítélni a fiatal s immár egyesített olasz királyság haladását, akár politikai, akár nemzetgazdasági, akár közoktatásügyi, akár katonai tekintetben, minden irányban őszinte csodálatot kell hogy keltsen e haladás minden elfogulatlan emberben.

Ime egy nagy monarchia, közel 30 millió lakossal, s oly területtel, mely megközelíti Nagybritanniáét, egy monarchia, mely még csak rövid 24 év előtt, tehát nem is negyedszázada még, hogy sok dírib-darabra szaggatva, önző s tehetetlen, nagyrészt a középkori autokratizmus elveinek hódoló fejedelmek alatt (kik között igen sok idegen származású), ezer s ezer sebből vérezve, anyagilag folyvást s majdnem mindenütt a tönk szélén volt; egy ország, melynek természetes fővárosa, a dicső Róma, még csak tizenkét év előtt a pápai önkényuralom bilincsei alatt nyögött, melynek legvirágzóbb részei, Lombardia és Venéczia, magától a hazától politikailag különszakítva, idegen hatalomnak ké-

pezték egyik fő jövedelmi forrását: ez az ország, az olasz félsziget hősi harcok, szerencsés politikai konstellációk, egészséges pénzügyi politika, államférfiainak ritka eszélyessége és ügyessége s mindenek fölött a nemzet együttműködő és lankadhatatlan hazaszeretete, kitartása s áldozatkészsége által ma oda jutott, hogy egy virágzó, kompakt, nagyjelentőségű államtestet képez, mely az európai hatalmak között igen fontos szerepet játszik; ez az ország ma, lerázva magáról nagy pénzügyi nyűgét, a deficitet, fölvette készpénzfizetését (ezzel a mi vén Osztrák-Magyarországunkat ugyancsak megszégyenítve), ez az ország ma a legrendezettebb s igen hatalmas tengerészeti s szárazföldi haderő ura, ez az Itália ma büszkén rámutat az örök Rómára, mint megifjodott fővárosára, melynek birásáért hazafiai évszázadok óta áldozták életüket, onták vérüket. Ilyen eredményekre, ily páratlan lendületre csakugyan azt lehetne mondani: le a kalappal az olasz nemzet előtt, s benünket az a mindenesetre fájlandó irredentizmus ez itéletünkben korántsem képes megzavarni. Minden hirtelen virágzásra jutott államnak vannak ily kinövései, melyek azonban az állam testét magát sem nem képesek elrutítani, sem állandólag gyengíteni s így majd csak kiheverik délnyugati szomszédaink egyes túlzó embereiknek ezen kihágásait is. Annyi tény, hogy egy államnak ilyen rövid idő alatt való teljes konszolidációjára és ilyen mértékben, mint Olaszországnál, nemcsak az újabb, de a régibb történet sem nyújt példákat. Bármit mondjunk, van valami imponáló abban a talján népben, munkaszeretetében, hazafiasságában, ruganyosságában, élelmességében és oly nagyszerű tehetségeiben, melyeknek örökre dicső bizonyítékait látjuk megtestesítve a Danték és Tassók, a Galileik és Volták, a

kapóra jött, nálunk az antiszemita ebből tőkét csináltak, hirdetvén, hogy lám a szabadelvűség zászlóját lobogtató Franciaországban is megindult már a »zsidóság kapzsisága« elleni mozgalom, panácczál akarják kitűzni azon lobogót, amely voltaképen a mienk. — Ha azonban minden reményök ily alapos, akkor nemsokára eljutnak egy újabb drezdai eszem-izsom kongresszus fiaskójáig, mert legyenek meggyőződve, hogy a főntebb említett urak összes hatalma már csak néhány választókerületre, tehát nem is departementra szorul, legyenek meggyőződve, hogy eme elvakított kerületek semmi körülmény közt nem képviselik Franciaországot, annál kevésbé vezetik annak sorsát; tudják meg azt is: Párisban lehet vörös, de soha sem fekete vagy fehér-liliom forradalmat csinálni, mert ha felidéznek is a forradalmat, ép azon urak szorulnának meg, kik azt előidéztek, lévén a párisi forradalmi elem minden inkább, mint Mun és d'Asson urak felekezetének prozelitái. Nagy fontosságú tény főleg ránk nézve, hogy lehetetlen a szemita kérdés Franciaországban még azért is, mert a nyelv s a házasság folytán az összeköttetések már oly neműek, hogy azokat néhány, mult századokból reánk maradt eszmemumia ugyan föl nem forgatja.

Nagy tanulság van ebben ránk nézve is. Ha nálunk a zsidóság mindjárt 1867-tel a magyarosodáshoz lát, bizonyára az antiszemitizmus nem kap oly tért, minőt nyert — más oldalról legyen a zsidóság meggyőződve, hogy e hibákban az övé ez idő szerint a csekélyebb rész — végül, hogy a magyar nemzet józanságát semmi sem tünteti ki jobban, mint ama magatartás, melyet az antiszemitizmussal szemben elfoglal; látjuk példáját az izgatás legostobább, s a tanulatlan néppel szemben legveszedelmesebb nemének, a vérváddali izgatásnak. Ma már alig van nap, hogy egyik másik lap újdonságai nem közölnének rituális vérelesztésekről regét, melyek azonban ép oly apró fiaskók, mint óriási lesz a tiszta-eszlári. A felső vidék falvai telvék ily rémsékekkel; de ma már ott vannak vele, hogy a mesekoholók lejárták magukat — ma-holnap új jelszóról kell gondoskodniok, a régi nagyon elkopott, s mi fő, nevetséges lett. Az Alföld tiszta magyarsága közt azonban a ragály igen gyéren terjedt, hiába, az alföldi magyar városok lakói már akkor ismerték a vallási türelmet, midőn még a mai kultur-

Rossinik és Verdik, a Cavourok és Garibaldik, a Rafaelek, Michael Angelok és Canovák nagy alakjaiban.

S ugyanezen fényes tulajdonságok, melyek az olasz nemzet jövőjét s nagyságát inkább biztosítják, mint minden nemzetközi szerződések vagy irredentikus hóbortok, ugyanazon lendületes haladás jellemzik egyszersmind e nemzetet más két irányban, értem a szabadelvűséget illetőleg és az olasz zsidókat, vagy, a mit itt nagyobb joggal lehet mondani, mint talán bárhol a világon: a zsidó olaszokat.

Míg más nemzetnél a szabadelvű nézetek terjedése, még ezeknek az olaszországinál régóta kedvezőbb talajon is, sokszor egy évszázadot, sőt többet vett igénybe, míg lassan-lassan belevette magát a nemzet nagy többségébe, addig az olaszoknál e roppant procezzusra alig kellett több két évtizednel. Vidékeken, hol azelőtt csak tizenöt-husz évvel a klerikalizmusnak, a bigott s ultramontán pártoknak volt a hatalom kezükben, ma szabadelvű képviselőket választanak a római parlamentbe, Róma maga, mely évezredig nyögte a pápák uralmát, mintha régi álomból végre fölocsudott volna, az a Róma, hol — a világ szégyenére — a papi uralom »szeretetteljessége« 1870-ig tartotta fenn a zsidók számára a vérig megalázó külön városrészt, a hirhedt ghettót, ugyanez a Róma, felszabadulása után négy évvel, zsidó embert választ a nemzet törvényhozó testületébe képviselőnek, a jeles Alatri Sámuel lovagot, s két zsidót városi tanácsnoknak, ugyancsak ez utóbbi s Piperno polgárt. Hiába keresünk ilyesmikre példát a nemzetek vagy a zsidóság történetében bárhol, s mily nagynak, mily derék magvúnak kell annak a nemzetnek lenni — ez az a gondolat, mely ilyenkor mindenkor felöltik előttünk — ha a nyíri századon

államokban ugyancsak lobogtak a fanatizmus máglyái s gőzölögtek a Bertalan-éji áldozatok tetemei; nálunk nem egy ó templom áll, melybe az 1500-as években a megoszlott hitű polgárok testvéries egyenlőségben tartottak fölváltva isteni tiszteletet. — Nincs rá példa, hogy a tiszta magyarság közepette valaha antiszemitikus láz mutatkozott volna — a mi üldözés vagy botrány történt az eperjesi, kassai, pozsonyi vértörvényszékektől kezdve (1683), idegenek, főként a német kulturnemzet fiai, hősei csinálták, mint p. o. mult év őszén Pozsonyban — vagy másutt a jó magyar lakta felföldön.

Mondanom sem kell, hogy az ápril 22-ke Párisban s Franciaország minden vidékén oly nyugodtan folyt le, mintha se Baudry d'Asson és De Mun urék, sem proklamációjuk soha napvilágot nem láttak volna, hasonló áprilisi tréfákon a francziák legfőlebb kacagnak, s a világ meg lehet győződve, hogy ugy nálunk, mint a franczia nép józanságán, hasonló törekvések hajótörést fognak szenvedni. — Nagy tanulság ez az egyebütti antiszemitáknak, őket is azon sors fenyegeti, főleg már nálunk, a mi most ép Franciaországban történt velök, hogy t. i. agyonhallgattatnak.

Dr. Horváth Iván.

Arról a bizonyos temetésről.

Valahára tehát utolérte végzete, és vesztőhelyre került az irodalmi iparlovagság. Megsemmisítették, ki megnyitotta lapját oly elemnek, mely rákfenéje az emberiségnek, élősdiye a becsületnek, melyet orvul megtámad és tönkre tesz, ha különben jó váltságdíj nem tereli más mederbe ádá szándékát; ki kolomposa a társadalom azon fekélyének, mely tervszerűleg egy egész hitfelekezet anyagi és erkölcsi létének megsemmisítését célozza, azon gazdag aratás reményében, melyet egy — a vak előítéletre, aljas szenvedélyekre számított, kedélyek felkorbácsolása által felidézett zavarbanhalászás ígér.

E téren azonban a sors szeszélye, vagy jobban mondva az isteni gondviselés, mely oly gyakran szeli át az emberi fufangnak legfinomabb szárait, másképp akarta, és e klikk terve az eszközül kiszemelt nép dicséretre méltó józanságán hajótörést szenvedett. Most már e klikk főntnevezett szomorú hirneves hőse, látva, hogy itt nincs már mit kiaknázni, más zsákmány után veté ki hálóját, s nem kevésbé gyalázatos ösztöntől hajtva, saját hit- és politikai elvtársa

át tartott szükkeblű s a fölvilágosítást szándékosan késleltető, sőt akadályozó uralom daczára sem volt képes megromlani, sőt fölszabadulása után ugyszólván nyomban az elfogulatlanság s szabadelvűség ilyen példáit adja, a milynekhez hasonlókat egyébiránt egész csapattal fogok még lejjebb fölhozni.

S a szorgalmas s takarékos, hazafias s kitartó olasz nemzetehz teljesen méltó az olasz zsidóság. Hiszen épen ezek azon tulajdonságok, melyek a zsidóságot mindenütt, a föld egész kerekéségén egyaránt jellemzik. Szorgalom, józanság, kitartás, takarékoság s hazafiaság! e tulajdonságokkal a zsidó vallásu olaszok csakugyan teljes egyetértésben vannak keresztény testvéreikkel. Nincs tehát ott az az ellentét zsidó és keresztény polgár között, mely oly nagyon kirí például Romániából és Oroszországból, sőt — nevetséges volna, legalább a négy első tulajdonságra nézve tagadnunk — kisebb-nagyobb mértékben hazánkból is. S mentül nagyobb ez az ellentét valamely országban, annál inkább alkalmass az illető ország talaja antiszemitikus tanok terjesztésére. Vagy miért ülte ez új »tan« épen a muszkák, rumunok és a magyar nemzet között legnagyobb orgiáit, miért kellett már Németországban is végre theoretikus »kongresszusok«-ra kilyukadnia, s miért nem hallani egyáltalában róla sem angol, sem franczia, sem olasz, sem holland, sem amerikai, svéd, dán, stb. földön? A feleletet minden elfogulatlan könnyen meg fogja adhatni!

Tudom már, mivel szoktak ilyenkor előállani a zsidó faj irigylői vagy rágalmozói, sőt sokszor az objektívoknak látszók is, kik egy kicsit mégis restellik a nálunk előfordultakat s szeretnék az országot s a nemzetet mentugetni.

becsületét, vagy inkább tán hivatástársa, értem a szerkesztő reputációját vette üzőbe, magát egyik jóhiszemű barátja mögé elcsúszolva. Azonban sem ez, sem hazugságnak torlaszai nem menthették meg a végbukástól.

Sajnos, hogy éveken át lapjának a függetlenségipárt közlönye címét arrogálhatta; olyan pártnak, mely a »szabadság«, »egyenlőség«, »testvériség« magasztos jelszavát hordja zászlaján. De most ennek vége. Most legalább tudni fogják, hogy a függetlenségi párthoz Verhovaynak semmi köze. Hiába, a mi egyenjogusításunk még csak írott malaszt, mely ott pihen a paragrafusok tömkelegében. Egy törvényes étel társadalmi fűszer nélkül: tessék hozzáülni! Mikor lesz az az idő, hogy a közvélemény ily határozott nyíltsággal mer pálczát törni a mi elnyomóink felett?! — — —

Erre az a legkényelmesebb felelet: hogy azt még nem érdemlettük ki. Ha azonban uraimék tekintetbe venni fáradságának, hogy egy népfaj ezredeken át elszórva a világ minden részében, megrabolva mindentől, mit emberi jognak lehet nevezni, örökké zaklatva és száműzve a társadalomból — mindenkor csak a gyűlölet és megvetés tárgya volt; ha, mondom — tekintetbe vennék, hogy egy ezredéves rab-szolgátságban sínlődött nép regenerálására mily elenyésző parányi időszak az a tizenöt év, mióta törvényesen — társadalmilag még ma sem — szabadultunk fel; ha tekintetbe vennék, hogy milyen volt a zsidóság csak ezelőtt 15 évvel, és milyen az ma: nem egy jó kar a seregben, nem egy bölcs fő a tanácsban szolgálja hazánkat, és ki tudná felsorolni azon derék férfaink számát, kik a magyar irodalom, a magyar művészet dicsősége templomának felépítéséhez járultak és terjesztették a világban? Nem említve, hogy nagyrészt a zsidók kereskedelmi szellemének köszönhető fővárosunk kereskedelmi empóriumma emelése, és hogy az ipar és kereskedelem békés fegyvereivel hódítottunk hitelt és tekintélyt e hazának.

Vagy tán hogy a mi őseink vére nem tapad e hant-hoz? Hát a mi vérünk, melyet a jelenben — ha szükség — ontunk, és készek vagyunk minden perczen hazánkért ontani — az nem számít? Daliás hősöknek elsatnyúlt ivadéka képes csak kiváltságot formálni magának ősei véreből, vagy öröklött és nem a természettől szívébe vésett nemes-ségből? — — — Mert hát ez így divat, és mi fő, mert — kényelmes! Ilyeténképen egy Petőfi vagy — Isten bocsássa — egy Verhovay csak zérusok volnának e hazában.

Higyék meg, uraim, hogy nem vennék alkalmat panasza minden kínálkozó esetből. De ki is vehetné rossz néven, ha a telt kebel feljajdul mintegy saját sebe fájdalmát érezvén még akkor is, ha mások iránt méltatlanságot elkövetnek.

Ó-Barok, ápril 25.

D. 7.

Azt vetik az embernek ellenébe: »Hja! Olasz-, Francia-, Angolországban igen csekély a zsidók száma, alig van annyi, mint nálunk csupán Budapesten, s így ott kevésbbé tűnnek föl, kevésbbé jöhet létre az ellenszenv, az összeütkezés.« Már multkori cikkeimben, különösen Franciaországról szólva, ráutaltam, (bár akkor csak igen futólagosan s inkább csak a tények logikájával sujva az így okoskodókat) e nézet szerencsétlen fonákságára. Hiszen ki ne tudná azt, hogy nem a zsidóság száma, hanem a befolyás, melyet a különféle országokban gyakorol, ama fontos állások, melyeket tehetséges zsidó férfiak a tudományban s politikában, a kereskedelemben s iparban, a törvényhozásban és a közhivatalokban elfoglalnak, ez az, a mi, ha az illető nemzet egy része és a zsidók közt az említett ellentétek kisebb-nagyobb mértékben megvannak, az irigységet, a rosszakaratot, a rágalmat, s ez által mind e háromnak organikus összetételét: az antiszemitizmust teremt. A dolog tehát egészen megfordítva áll, mint a hogy a mondott fonák nézet emberei vallják, s speciálisan hazánkra nézve azt lehet mondani: ha már most, midőn a zsidók egyenjogusítása Magyarországon csak a papiroson létezik, midőn a nyilvános hivatalos pályák bármely terén zsidó nálunk egyáltalában nem vihette messzire, s így a legfontosabb állami állások semelyikét sem tölti be zsidó, ha, mondom, már most tudta magát befészkelni nálunk az irigykedésből s rosszakarattól fakadt zsidógyűlölet áramlat, mekkora lenne ez a gyűlölet s irigykedés akkor, ha a zsidók nálunk is, dacára tiszszerte kisebb számuknak, mint a minő a mostani, oly rendkívüli arányban szerepelnének a nyilvános pályák legmagasabb polczain, miniszteri s állam-

Dr. Kohn Sámuel szövetkezetünkről.

Dr. Kohn Sámuel budapesti rabbi és hitszónok husvét első napján a dohány-utczai templomban beszédet tartott, mely a nagyszámu hallgatóságra mély benyomást tett. Itt közöljük a beszéd lényeges részét. Miután szónok a husvét ünnep vallási jelentőségére ékes szavakban utal, beszédét így folytatja: Isten méltányosságra, igazságra, jog- és törvénytiszteletre készítheti azokat, kik mindezeket el nem ismerik, mikor a zsidókról van szó; de társadalmi s szellemi felszabadításunkon nekünk magunknak kell dolgoznunk. Szónok áttérve a magyar zsidóság történeti fejlődésére és a mult századokban tapasztalt viszontagságokra, kérd: Csoda-e, hogy a magyar zsidóság ily viharos mult után nem vált még egészen magyarrá, holott vannak más felekezetek és népfajok, melyek e haza fennállása óta folytonosan és háborítlanul laktak itten, s még kevésbbé váltak azzá? Valóban nagy elismerést érdemel a magyar zsidóság, midőn ilyen körülmények közt is tapasztaljuk, hogy a fiatal nemzedék már teljesen magyarrá lett. Megható látvány, a mi véreink mily bajosan közlekedhetnek saját ivadékaikkal, mivel gyermekeik, unokáik alig értenek már mást, mint magyar szót. És ez jó, hogy így van. Ebben a jelenségben rejlik a magyar zsidóság jövőjének boldogsága. Törekedjünk felekezetünket minél gyorsabban és alaposabban megmagyarosítani és midőn ez sikerült, elbénul a rágalom kigyónyelve, mely jelenleg oly galádul marja felekezetünk tisztá és hazafias voltát.

Szónok élénk színekkel ecseteli a magyar zsidóságnak a mult századokban elfoglalt társadalmi állását és egyebek közt kiemeli, hogy a régi magyar törvények kiszorították a nagykereskedésből, az ingatlan vagyonszerzés módjából, a czéhek lehetetlenné tették neki a kézi ipart, csak egyet engedtek meg neki: a pénzzel való üzérkedést. Erre nevelte őket az országos törvény, majdnem minden más tiszteletes keresetmód elől teljesen el voltak zárva. Így történhetett, hogy maguk a bíróságok olyan kamatokat ítéltek oda a zsidó pénzüzereknek, melyeket mai napság még a leggonoszabb uzsorás sem merne a nyilvánosság előtt érvényesíteni.

Ezen foltok azonban, melyek ilyen viszonyok közt a

titkári, legfőbb birói, polgármesteri, egyetemi, tanári stb. székekben, mint Hollandiában, Német-, Angol-, Francia- és Olaszországban?

Mert az olasz zsidóság csakugyan oly maroknyi, hogy nincs sokkal több mint a fele a Budapesten lakó 70,000 főnyi zsidóságnak, s mégis egész csapattal kerültek ki e maroknyi népből, dacára annak, hogy az emancipáció ott is csak e század második feléből való (tehát sokkal ifjabb a franciaországi, hollandiai, amerikaiánál stb.) a miniszterek s diplomáciai követek, az államtitkárok és szenátorok, s ime, még csak látszata sincs olasz földön azért az irigykedésnek, hát még a tehetetlenség gyáva szülöttének, a rágalomnak, vagy a mi ezzel egyértelmű, az antiszemitizmusnak! Pedig ha valamely országra, különösen Olaszországra csakugyan rá lehetne mondani, hogy ott a zsidóság aránytalanul nagy szerepet visz a nemzet életében, aránytalanul befolyást gyakorol a közélet minden ágazatában. Hol van ezzel szemben még nálunk csak a kellő arány is, hát még az annyiszor hazudott aránytalanság? Csakhogy az olasz nép okos és türelmes lévén, nemcsak hogy rossz néven nem veszi ezt az aránytalanságot, sőt szivből örül neki, nagyon jól tudva, hogy csak a haza s a közjó azok, melyek a kölcsönös, valódi egyenjogusításból és testvériségből hasznot huznak.

Már említtem egyik előbbeni cikkemben, hogy ezen valódi egyenjogusítás országában igen bajos a zsidó vallásu lakosok számát pontosan meghatározni, mint: hogy az állami népszámlálások alkalmával a lakosok vállalására, mint az »egyenlő jogok s egyenlő kötelességek« alapelvén alapuló állam előtt teljesen közömbös dologra, nem

zsidó névéhez tapadtak és jelenleg már teljesen elhalványulófélben vannak, más felekezetükénél, más fajbelieknél is megvannak, anélkül, hogy a felsorolt történeti tényekben lennének mentő indokolásaikat.

Sokat beszélnek a zsidók gazdagságáról azok, kiknek a gazdag zsidó szemet szúr. Mi jobban tudjuk, ismerjük a szegény, gyámoltalan zsidók tizezeit. E nyomoron jobban mint alamizsna, gyökeresebben mint jótékony egyetek által úgy segítünk, ha ifjúságunkat arra tanítjuk, a mit a mult viszontagságai alatt tanulni nem engedtek: dolgozni.

Igaz, hogy kézmű- és földmívelési egyeletünk virágzik, de sokkal nagyobb támogatásra érdemes. Arra volna szükség, hogy nemcsak itt a fővárosban, hanem főleg a vidéken fiókegyetek által kiterjessze működését; mert társadalmi felszabadulásunkért legsikeresebben csak egy fegyverrel küzdhetünk: szerszámmal, legyenc ez akár favágó fejsze.

Végre arra utalt szónok, hogy a zsidó hittudományt szorosabb összeköttetésbe kell hozni a nemzeti tudománnyal, amit a hirhedt zsidó zugiskolák megszüntetése által elő kell mozdítani. Arra kell törekedni, hogy a szegényebb iskolákat támogassuk, amennyiben minden zugiskola helyett az országos törvénynek megfelelő rendes népiskolákat állítunk oda.

Végül lelkes szavakkal szólítja fel a magyar zsidóságot, komolyan és behatóan foglalkozni az érintett kérdéssel és ha kell, áldozatot is hozni a haza és felekezet javára.

A szövetkezet ügyében.

Ehéten folyólag közöljük azokat a tudósításokat, melyek a magyar zsidó szövetkezet ügyében szerkesztőségünkhöz be- küldettek. E tudósításokból elég világosan kitűnik, hogy a hazafias eszme termékeny talajra talált és hogy a magyar zsidóságnak a közérdek iránt élénk érzéke van. A hazafias buzgalom, melyet vidéki hitrokonaink eddigelé kifejtettek, most már lehetővé teszi, hogy a szövetkezet alakuló közgyűlése legközelebb megtartható leend. Jövő héten talán már abban

is reflektálnak. Így van ez majdnem minden modern civilizált államban. (Németországban is csak a legutolsó népszámlálásnál vétetett föl a vallás is, s ezért adhattunk onét egészen részletes adatokat e tekintetben.) Így van ez tehát különösen Olaszországban is. Mindazonáltal léteznek itt is meglehetősen lelkiismeretességgel végbevitt zsidó egyház- és községi számítások s ezek alapján, ha nem is egy lélekre, de minden esetre elég pontosan lehet az olasz zsidóság számát is konstatálnunk. Ezen legujabban (1880.) megejtett községi számítások Olaszországban hitsorsosaink számát kerek negyvenezzerben állapítják meg.

Az ember nem hinné, hogy ez eltűnő csekély szám dacára is (képzeljük csak: 28,459,451 olaszországi keresztény lakos mellett — 40,000 zsidó!) mégis vannak egyes népes és elég nagy községek, a nagyságot természetesen csak absolute véve, nem pedig a keresztény lakossághoz viszonyítva.

Így Róma zsidó lakói fölruznak 5600-re (290,000 keresztény); ezután a legnagyobb község a híres livornói, mely azonban szintén csak kerek 5000 fő 92,600 keresztény mellett. Utána lefelé való arányban következnek (a város összes lakosainak számát 1881-ből, összehasonlítás kedvéért zárjelbe tesszük): Turin 2500 (252,832), Vercelle 2400 (132,826), Florencz 2200 (169,001), Ancona 1800 (47,729), Mantua 1800 (28,048), Ferrara, 1700 (75,553), Modena 1700 (58,058), Milano 1300 (321,839) s Verona 1200 (68,741). A többi községek mind jóval alul vannak az ezer léleken s jellemző, hogy Olaszországnak Livorno mellett két legnagyobb kereskedő városában: Génuában és Nápolyban legfőlebb 5—600 egyénre rug hitsorsosaink száma, holott amaának összesen 179,515 s emennek,

a helyzetben leszünk az alakuló közgyűlés határnapját kitűzhetni.

A közgyűlés határnapjának megállapításánál természetesen tekintettel leszünk a vidéki helyi egyetek képviselőire, hogy lehetővé tegyük nekik, a lehető legnagyobb időkimelés mellett a fővárosban megjelenni s az alapszabályok végmegállapításában résztvenni.

Itt közöljük a hét folyamán beérkezett vidéki tudósításokat.

Hatvan, ápril 25. Mélyen tisztelt szerkesztő ur! Az országos magyar zsidó szövetkezet hatvani helyi egyete megalakult. Az aláírási ívet következő urak irták alá: Lippe Mór, dr. Braun Sándor, Weinberger Miksa, Schweiger László, Bindfeld Márk, Rottenstein Lajos, Weinberger Sándor, Lippe Vilmos, Löwe Mór, Östreicher Károly, Heilig Zsigmond, Ellenbogen Joachim, Östreicher László, Nyitray Jakab, Spitzer Károly, Lengyel Adolf, Schlesinger Vilmos, Schweiger Alajos, Jungreis Márk, Blumenthal Dániel; összesen huszan. Még egynéhány tag hozzájárulása remélhető. Nekünk most már más tenni valónk nincsen, mint az országos értekezletet bevárni, melyre annak idején felküldjük képviselőinket.

Lippe Vilmos.

Sóskút, ápril 24. Tekintetes szerkesztő ur! Vidékünkön (Sóskút, Tárnok és P.-Zámor községekben) megkezdtem a tagok gyűjtését. Ismerve a helyi viszonyokat, dicsekedés nélkül mondhatom, hogy egy vagy két család kivételével mind tagjai lesznek a szövetkezetnek.

Káldor Mór.

Ozora, ápril 24. Vidékünkön várják a szövetkezet fejlődését. Többen fognak csatlakozni. En mindenestre hozzájárulok.

Strausz Zsigmond.

O-Barok, ápril 25. Tekintetes szerkesztő ur! Van szerencsém jelenteni, hogy tegnap az »orz. zsidó magyar szövetkezet« bicske-felesuthi fiókegyete nálunk megalakult, miről a részletes jelentést legközelebb dr. Káldor, ki mint korjegyző működött a gyűlésen — be fogja küldeni.

Deutsch József.

Török-Szt.-Mikós, ápril 24. Tekintetes szerkesztőség! Örömmel értesítem, hogy Böhm Samu ur kezdeményezése folytán nálunk, habár községünk status quo ante és nagyobb-részt orthodox hitrokonokból áll, a hitközség előljárósága mégis igen buzgólkodik és a legközelebbi községi gyűlésen indítványba hozandja, hogy a község a szövetkezethez járuljon és abban élénk részt vegyen. Jelenleg a fiókegyet létrejöttén oly férfiak munkálkodnak, kik közbecsülésnek örvendenek, s intelligenciájuk és előkelő társadalmi állásuknál fogva is garanciát nyújtanak a sikerre. A májusban tartandó közgyűlésre már okvetlenül küldhetünk képviselőt.

Kohn Ignác Lajos.

mint az egész királyság legnagyobb városának, meg éppen: séggel 494,314 lakosa van. A teljesség kedvéért s tájékoztatás végett, rinthogy az illető városok nevei Olaszországról szóló három cikkemben többször fognak előfordulni, megjegyzem még, hogy a nevezettek után legtekintélyesebb zsidóközségek: Padua 900 izraelita (72,174 lakosból), Casale Monferrato, Piemontban; 830 (28,911), Alessandriában 700 (62464), Bolognában 500 (123,274), Pisában 5—600 (58058), Reggióban, Emilia, 600 (28,999), Sienában 350 (25,204), Singagliában 350 (22,498) és Cuneóban 350 (24,853). A legkisebb község a porto-ferrajói (Elba szigetén) — 10 fővel. Legcsekélyebb a zsidók száma a déli tartományokban, tehát a volt szicíliai királyságokban, továbbá Szardínia szigetén és a volt nagyhercegségek közt kiválólóg Parmában. Szicília szigetén például nincs egyetlen egy község sem, s az az 50—60 hitsorsosunk, ki e szigeten él ma, majdnem mind hivatalos állásánál fogva lakik ott (tanárok, bírák stb.) Aránylag a legtöbb izraelita lakosa van Toscanának, Piemontnak s a volt egyházi államnak. Itt találjuk a fönnebb felsorolt legtöbb nagy községet is. Összesen azonban csak 86 rendezett község van az egész királyság területén. A nagyobbak rabbijai: Rabbino maggiore (főrabbi) czímet viselik s fizetésükhöz néha hozzájárul az állam és sokszor az illető város is, bár e tekintetben a zsidó vallás itt koránt sincs abban a kedvező helyzetben, mint Franciaországban, hol az izraelita egyház egészen költségét az állam fizeti.

Ez ügy Olaszországban még nincs véglegesen szervezve, de kétségtelen, hogy a legközelebbi évek ezt a rendezést is meghozandják. Hogy mily értelemben, azt a nemzet szabadelvűségénél fogva előre tudhatni.

Nyiregyházáról még ápril 25-éről Szabolcsi Miksa munkatársunktól következő táviratot a vettük: Itt hatalmas főkegyelet létrejötte biztosítva van. Felekezetünk színejava, h e t v e n e n adták aláírásukat.

Verseghről írja nekünk Hirschler Ignác ur, hogy ott és Aszódon helyi egyetek alakításán fáradoznak, melyek legközelebb létre is fognak jönni. A szövetséget eszméje lelkesedéssel lett fogadva. A helyi egyetek megalakulásáról annak idején értesítendő a központot.

Pécsről írják lapunknak, hogy ott dr. Klein Gyula szigetvári rabbi ur lelkes felszólítására Weisz Jakab ur, a pécsi hitközség egyik legkiválóbb tagja kezdte meg a taggyűjtést, mely szép sikerrel halad előre. A szövetséget eszméje iránt Pécsen is élénk érdeklődés mutatkozik s a helyi egyet létrejötte bizonyosnak vehető.

Felső-magyarországi állapotok.

1856-ik évben beutaztam Felső-Magyarországot. Mint tanító figyelmemet főképen a zsidók kulturális állapotára s tanügyére fordítottam; de a művelődési állapot középkori volt s nyilvános iskolákról szó sem lehetett, mert ilyeneket, S.-A.-Ujhelyt és Miskolczt kivéve, sehol sem találtam. Mindenütt burjánzottak a zugiskolák és csak itt-ott bukkantam nyilvános iskolák romjaira.

Nem lesz talán érdektelen egy okirat tartalmát itt nyilvánosságra hozni, melyet a boldogult Löw szegedi főrabbi 1852-ben egy meglátogatás alkalmával velem közölt, s mely alkalmas világosságot vetni az akkori zsidó állapotokra. Ugyanis az akkori abszolutisztikus kormány szigorú rendeletet bocsátott ki, hogy a zsidók népiskolákat állítsanak fel. Erre Eisenstädter Mayer ungvári rabbi több tekintélyes rabbi aláírásával folyamodványt nyújtott be a kormánynál az igazhitű zsidók nevében, melyben azt nyilvánítja, hogy készek a magyarországi zsidók iskolákat létesíteni, csak engedje meg nekik a kormány, hogy zsidó tanítók helyett keresztényeket alkalmazzanak; mert a zsidó tanítók vallástalanok s mint ilyenek vallástalanságra tanítják a gyermekeket, a vallástalanság pedig forradalomra vezet. A nevezett főrabbi értesemre adta, hogy a folyamodványban Schwab pesti főrabbi és ő (Löw) hevesen lettek megtámadva. Ezt a folyamodványt a kormány véleményezés végett küldte be Löw főrabbinak. — Magától értetik, hogy Eisenstädter rabbi kedvezőtlen választ nyert kérvényére a kormánytól, s azért igen természetes, hogy a felső-magyarországi zsidók sehol sem állítottak fel népiskolákat, csak egy-két helyen vállalkoztak zsidó előjárók népiskolák létesítésére, de azok

Annál világosabb s annál rendezettebb ott azonban mind az a többi dolog, a mi a vallások egyenjogúsításával és az emberek társadalmi s politikai egyenlőségével csak legtávolabbról is összefügg.

A polgári házasság már az 1864-ik év óta, tehát körülbelül húsz éve köteles és a bigót felekezetiség azelőtti főfészkeiben is már megszokott valami. Az arisztokráciának mint olyannak semmi előjoga nincs politikai s polgári tekintetben a polgárság fölött. A parlament felső háza, a szenátus (mint Franciaországban) a politika, tudomány, művészet s hadsereg legkitünőbb s érdemesült férfiai közül a király által élethosszára kinevezett tagokból áll, s semmiféle papságnak ott semmi beleszólása nincs (merő ellentétképpen a mi ugynevezett »főrendi házunk«-nak.) A mi végre speczialisan a zsidók emancipációját illeti, az, minthogy azon egyes, azelőtt független államok, melyek a mai egyesített olasz királyságot képezik, nem egyszerre, hanem különféle időszakokban, nevezetesen 1859-ben, 1866-ban és 1870-ben csatoltattak az új monarchiához, természetesen szintén nem egyszerre iktattatott törvénybe mindenütt. Jelesül Szardíniában, Toscanában és Parmában legregibb a zsidók egyenjogúsítása, ott a népszabadság friss új tavasza, a dicső 1848 hozta azt meg hitsorsosainknak, sőt Parma e század elejéről megtartotta e tekintetben a Code Napoleon szabadelvű törvényeit. Már később ütött a szabadulás órája a többi kisebb volt államok zsidó lakosai számára. Így a Bourbon királyság reakcionárius s szabadságellenes tendenciáit (emlékezzünk vissza a Re Bombára!) egy Garibaldi vitézségének kellett előbb 1859-ben elsőpörni, hogy a polgárok egyenjogúsága ott is törvénybe

egynehány havi vegetálás után feloszlottak és én 1856-ik évben tett utazásom alkalmával csak romjaikat találtam.

Azóta 27 év folyt le és én most ismét beutaztam Felső-Magyarország egy részét s több nap óta időzöm Szatmármegyében. Mily nagyon megváltoztak azóta az idők és az emberek! Mig akkor a felső-magyarországi zsidók úgy perhorreskáltak a nyilvános iskolákat, mint most a rabbiképezdét, addig jelenleg i parkodik minden nagyobb község népiskolát létesíteni, s nem tuzok, ha azt állítom, hogy most Felső-Magyarországon legalább 100, a z a z s z á z jól szervezett népiskola van, sőt Szatmármegyében is, melynek zsidó lakosai a legorthodoxabbak közé tartoznak, három kitűnő népiskola létezik: Szatmárnémetiben, Nagy-Károlyban és Máté-Szalkán.

Egynehány nap óta a Szamos mellett fekvő Krassó nevű városkában tartózkodom. A zsidó hitközség csak 24 családból áll s orthodox irányu, de aránylag sok művelt tagja van, sőt bátran állítom, hogy jelenleg ezen kis községben több intelligens zsidó van, mint 17 évvel ezelőtt az egész megyében. A hitközség élén áll Csengeri Mayer ur, ki orthodox irányu mellett művelt ember és jó hazafi. Ezen családon kívül számos más orthodox irányú család van, mely ép oly vallásos, mint intelligens és mellette hazafiasabb bármelyik más felekezetű orthodoxoknál. A fiatalság, daczára annak, hogy szigorú orthodox érzelmű, iparkodik a korral előhaladni s kizárólag magyarul beszél, ír és olvas, noha a város felerésze oláh. Igen helyesen mondja dr. Jelinek a »Neuzeit«-ban: Alig van egy másik törzs, mely oly könnyen s hamar alkalmazkodik környezetéhez s enged magára befolyást gyakorolni, mint a zsidó. Alaplényének állandósága mellett felveszi azoknak tulajdonságait és sajátosságait, kikkel együtt él.

Krassó, ápril 24.

S. M.

A rituális bünt csináló banda.

Most már nemsokára követelőleg kopogtat a végtárgyalás el nem kerülhető szüksége a nyiregyházi törvényszék ajtain és Kornis törvényszéki elnök kénytelen lesz beleegyezni abba, amitől az antiszemita annyira rettegnék. Hogy biztosítsák magukat bizonyos urak minden eshetőség ellen, e héten ellátogattak Scharf Mórict tanúhoz, hogy kiszimatolják a gyerekek fogékonyságát azon édes ígéretek iránt, melyeket környezetete tett neki. S valóban szép munkát végeztek Zoltán ur drabantjai. Scharf Mórictot úgy kitanították, mint a talján az ő tánczó medvéjét,

iktattassék. Így volt ez Modenával is. Legkésőbb lettek egyenjogu polgárai az olasz hazának épen a legnagyobb olasz zsidó községet képező római zsidók, s habár a mostani pápáról ebben a tekintetben csak dicséretet mondhatni, minthogy mindenki emlékezni fog ama szép körlevélre, melyben XIII. Leo annak idejében megparancsolta a föld összes katolikus főpapjainak, hogy az orosz zsidó-üldözések alkalmából minden ily »keresztényellenes« üzemektől tartsák vissza a lakosságot és alsóbb papságot — a mi korántsem akadályozta azt, hogy hazánkban épen katolikus papok szították s szítják leginkább az antiszemitizmus tüzét, lásd Rojkó, (ez itt pláne a templom szózékéről!) vagy Nemes bőséjfalvi plébános uram viselt dolgai, vagy Adamovich tiszta-eszlári plébánost, lásd továbbá a vasvári esperesi kerület katolikus papjainak Istóczy által a képviselőházhöz tavaly benyújtott »szeretetteljes« kérvényét stb... így engedelmeskednek nálunk katolikus papok legmagasabb egyházi főnöküknek, a pápának, ha — zsidógyűlölet terjesztéséről van szó! — mondom, daczára XIII. Leo emberséges gondolkodásának, örök szégyenképen rajta maradand a pápaság világi hatalmának történetén, hogy Rómában, a katolikus kereszténység, a »szeretet vallása«-nak e volt pápai fővárosában, maradt legtovább fönn a zsidókat a ghettóba mintegy ketreczbe záró embertelen intézkedés és az évenként a zsidók részéről a pápának fizetni tartozott türelmi adó (!) gyalázatosága. De megjött az 1870-ik év, az olaszok végre elérték legfőbb vágyukat, a »Roma capitale«-t — a ghettó kapui kinyitak, s a pápai világi hatalom ezzel örökre eljátszotta kevés áldást hozott szerepét.

és a buta fiu most azt járja, a mit oly sokáig fujtak neki.

Szükségesnek tartjuk itt még azt is megjegyezni, hogy a közönség nagyon jól tudja, hogy a t. eszlári ügyben voltaképen ki a bünös, és nem lesz csoda, ha épen a nem-zsidó lakosság végre megunja a nyiregyházi törvényszék bizonyos elemeinek törvénytípró hatalmaskodását, mely az emberiség legszebb vívmányaival: a jogegyenlőséggel és az alkotmányos szabadsággal oly rút játékot űz.

*

Törvényszéki tudósítónktól a következő sorokat vettük:

Nyiregyháza, április 27-én. Nem állítjuk ugyan, hogy a nyiregyházi törvényszék nagyon elkényeztetett volna bennünket bizonyos visszaélések megítélésében, sőt megszoktuk, hogy holmi aprólékos törvénytiséteket, erőszakoskodásokat egészen természeteseknek találjunk s ilyenekre már rá sem hederítünk; de lehetetlen, hogy ne reflektáljak azon hallatlan, a bünpercek történetében példátlan lelkiismeretlenségről tanuskodó visszaélésre, mely e héten tudomásomra jutott s melynek valóságáért teljes felelősséget vállalok.

De hadd beszéljenek most már magok a tények. — Tudva van, miszerint a nyiregyházi törvényszék a főügyési vádindítványt tartalmazó aktákat nem az eddigi bünügyi referensnek adta át tanulmányozás, illetve referálás végett, hanem Rusz Gusztáv törvényszéki bírónak. Az első referens pedig, aki eddig a t. eszlári bünpercben szerepelt, most mellőztetik.

Ez az első referens nem látott soha egy szeletnyit sem az aktákból; hanem a törvényszéki elnök elbeszélte a referensnek, az aktákban mi van, milyen véleményt alkosson magának a neki könyv nélkül elmondott akták tartalmából. És a nyiregyházi törvényszék ezen referens előadása alapján hozott határozatokat, visszautasított beadványokat, véleményt mondott indítványok fölött; s míg ezen, a törvényszéki elnök által inszczenált komédia legvigabban folyt majdnem egy éven át, addig a szerencsétlen családapák börtönben sanyarogtak, addig 54 kiskorú gyermek remegve és reménykedve, de éhezve is és a legszükségesebbet nélkülözve a perczeket számítgatta, mikor és vajjon látják-e atyjukat, fentartójukat. Vonakodott-e a volt referens továbbra is eszközül használtatni fel magát az elnök által és azért fosztatott-e meg gyönyörűen teljesített tisztjéért, vagy maga az elnök sokalta-e meg a gonosz játékot: ki tudhatja? Annyi azonban tény, hogy azon törvényszéki elnök, ki oly ügyben, melynek igazságos eldöntésétől annyi ember sorsa függ, majdnem egy évig referáltatott a nélkül, hogy a referensnek betekintést engedett volna az aktákba, hanem referáltatott saját bemozdása után: azon törvényszéki elnök már ezen egy tette által is bebizonyította, hogy itélete igazságos nem lehet.

Hogy az urak a zsidónak más mértékkel mérnek, mutatja az alispán ur azon eljárása is, mely Scharf Móríczt 100 mértföldnyi távolra tartja hitrokonaitól, de nem akadályoz notórius antiszemita akában, hogy Móríczzal legbensőbbben érintkezzenek. Tudjuk, hogy az alispán ur a fiu nagyanyjának és mostoha anyjának csak kérvény benyújtása után engedte meg, hogy vele két tanu előtt beszélhettek, akkor is a világért sem volt nekik megengedve, hogy szót is említsenek a t. eszlári esetről; más zsidófélenek tiltva van közelében is járnai Mórícznak. Ebbe

még belenyugodnék az ember; de mit szóljunk ahhoz, midőn látjuk, hogy **a rituális bün csináló banda legdühösebb tagjai napról-napra a fiuval valóságos konferenciákat tartanak, melyekben betanított és rákényszerített vallomását gyakorlatják vele, mely alkalommal felülmulják egymást a bolondnál bolondabb igéreteken, hogy a fiut teljesen magukhoz édesgessék; mit szólunk ahhoz, hogy Ónody Géza Solymosi Eszter festőjének társaságában e héten kérvényezés nélkül, tanuk nélkül konferált Scharf Móríczzal, és arról, miről neki tetszett?!**

Még sem bolondság tehát, a mit a szegény Junger Adolf jogos elkeseredésében mondott Eötvös Károlynak, hogy t. i. a megyeházán levő Themis azért ül ottan bekötött szemekkel, mert szégyeli magát.

Mint gondolnak Nyiregyháza jobb elemei a törvényszék működéséről, erre nézve felette érdekes egy férfiu nyilatkozata, ki az itteni törvényszékhez igen közel áll és kinek véleménye mérvadónak tekintetik. Szó volt ugyanis az indokolásról, melylyel a törvényszék a főügyési indítvány Taub Emánuelre vonatkozó részét visszavetette és vád alá helyezését elrendelte. A főügyesség tudvalevőleg Taub Emánuel azonnali szabadlábra való helyezését indítványozta, minthogy ellene mi sem forog fenn, sőt Mórícz vallomásaiban őt nem is említi, a törvényszék ennek ellenére Taubot vád alá helyezendőnek nyilvánította és ezt azzal indokolta, hogy igaz ugyan, miszerint Scharf Mórícz nem említi vallomásában Taub Emánuel, de minthogy Taub maga azt vallja, hogy ő azon időben, melyben Mórícz vallomása szerint agyilkosság történt, két vádlott sakterrel, Braun Lipóttal és Schwarcz Salamonnal együtt volt saját lakásán, ezen sakterekre pedig Mórícz azt vallja, hogy őkk akkor Esztert sakterolták, ennél fogva Taub saját vallomása alapján bünrészesség vádjá alá esik.

Erről az indokolásról fentnevezett férfiu, ki, megjegyzem, nem zsidó, következőképen nyilatkozott: »Az indokolás annyira tarthatatlan, hogy a laikus is észre veszi, miszerint az csak takaró, mely alatt egész más czél rejlik.« »De ugyan mi czélt akarna a törvényszék elérni Taub vád alá helyezésével?« kérdezem, mire ezt a választ nyertem: »Hát azt, **hogy ha Taub szabadon bocsáttatik, akkor tanu is lehet, még pedig klasszikus tanuja a sakterek alibijének; ezt akarta a törvényszék megakadályozni minden áron, ezért kellett Taubot vád alá helyezni.**

Szabolcsi Miksa.

*

Nyiregyháza, április 28. A törvényszék előtt legközelebb referálják a t. eszlári ügyet, melynek végtárgyalási határnapját a törvényszék aztán nyomban ki fogja tűzni. Jövő héten talán már eldöntetik e fontos kérdés. A referens bíró, Rusz ur igen behatóan tanulmányozza a vizsgálati aktákat és lelkiismeretesen készül az igazán nehéz feladatra, mely olyan komplikált ügyben a referensre vár.

A második nemzetközi antiszemita kongresszus.

E hó 27-én Chemnitzben (Szászország) gyűlt össze az a banda, mely tavaly Drezdában akarta proklamálni a rablás és zsidó vagyoni fosztogatás szabadságát. A tudósításokból minden józan ember is kiveheti, hogy bizony nagyon megapadt az antiszemitizmus czége alatt szélhámoskodó szegény-legények csapattja, melynek most már Stö-

cker ur is hátat fordított. Csak a mi Simonyi Ivánunk maradt rendíthetetlen. Ő egyedül képviselte a magyar antiszemitizmust Chemnitzben. Istóczy ez egyszer neki engedte át a babérokat. Pedig bizony kár volt, hogy nem jelent meg ott; olyan jól illett volna abba a kompániába, hol valami elcsapott burkus hadnagyocska a legtisztességesebb és Simonyi Iván a legokosabb ember.

Következőkben közöljük távirati tudósításainkat:

Chemnitz, (Szászország) ápr. 27. A Drezdában tavaly megtartott első nemzetközi kongresszus határozatához képest a második nemzetközi kongresszus ma délelőtt nyílt meg itten. A kongresszus nem olyan népes ugyan, mint a drezdai volt, hanem ennek az az oka, hogy a múlt évi meghívásokhoz képest az állandó bizottság ez idén igen kevés meghívót bocsátott ki s a részvételi jegyek árát tiz márkára szabta. Maga az állandó bizottság is úgy akarta, hogy a nyilvánosság ki legyen zárva s ezért már a meghívókra ráírta, hogy bizalmas közleményt képeznek. — A chemnitzzi kongresszus célja a végleges szervezkedés és az egységes szellemben történő működés létrehozása, miért is a kongresszus tárgyalása szintén bizalmas jellegű. Elnöknek a kongresszus tagjai Glagau Ottó ismert berlini író (!), másodelnöknek pedig Simonyi Iván magyar országgyűlési képviselőt választották. Ez utóbbi a tavalyi drezdai kongresszuson is másodelnök volt. A kongresszuson részint küldöttek, részint egyszerű kongresszusi tagok által képviselve van: Magyarország, Németország, Svájc, Oroszország és a délszláv tartományok. Dr. Amman indítványozza, hogy fogadja el a kongresszus a Dühring álláspontját. Dühring azt kívánja, hogy az antiszemitizmus nem fektetendő keresztény alapra. A kongresszus kettő ellenében az összes szavazatokkal elveti ezt az indítványt. A vitában résztvettek: sonnenbergi Liebermann volt porosz hadnagy, Schmeitzner Ernő chemnitzzi könyvkiadó és a kongresszus pénztárnoka, dr. Amman, dr. Henschl drezdai tanár és Bittner. Stöcker berlini udvari lelkész nem jött el a kongresszusra, mert — mint előzetesen kijelentette — a kongresszus eléggé szervezett alapon ül össze s elég erkölcsi tekintéllyel és erővel bírván, nélkülözheti őt, a rendkívül elfoglalt udvari papot. Bécsből senki sem jött a pártvezérek közül, mert visszatérésük után politikai üldözésnek lennének kitéve, a mint az a múlt évi kongresszus után történt. Magyarországról csupán Simonyi Iván jött el. Istóczy ellenezte a kongresszusnak a tavaszon való megtartását, azt javasolva, hogy ismét őszkor legyen, mint a tavalyi, mert nem jó gyakran tartani. Istóczy nagy elfoglaltsága miatt nem is jött el a kongresszusra.

Bécs, ápr. 27. A Neue Fr. Presse a chemnitzzi kongresszusról a következő táviratot közli: A második zsidóellenes kongresszus, a mely a múlt évi drezdai kongresszus utódának tekinthető, ma délelőtt ült össze itten. A kongresszus előreláthatólag kudarczczal fog végződni, a mi azt bizonyítja, hogy az állítólagos nemzetközi antiszemita párt dezorganizáltatott és felbomlik. A drezdai szövívők és állítólagos párthiveik elmaradtak, nevezetesen Stöcker az itteni rendezők nagy bámulatára nem jött el. Bécsből sem jött el egyetlen antiszemita pártvezér sem, azzal szépítve a kimaradást, hogy visszatérésük után a politikai üldözés veszélyének lennének kitéve. Magyarországból csak Simonyi jött el. — Az elnöki székét Glagau Ottó berlini író fogja elfoglalni; főszónok pedig sonnenbergi Liebermann, volt porosz hadnagy lesz. — Megjegyzendő, hogy Oroszország a kongresszuson képviselve lesz és pedig Veszeliczki-Bozsidarovics és Rauch (Moszkvából) által. Chemnitzben a kongresszusnak nem tulajdonítanak még csak helyi jelentőséget sem. Sem az iparosok, sem pedig a szocialista munkáspártbeliek nem vettek tudomást róla. **Az itteni rendezők társadalmi befolyással nem bíró emberek.** Az itteniek részvéte előreláthatólag nagyon gyér lesz, mert a részvételi jegynek tiz márka az ára, a mi zsidóellenes agitációra szolgálna, azonban ez a tiz márka eljlesztőleg hat.

H i r e k.

— Renan Ernőnek folyó évi január hó 27-én a Saint-Simon-körben Párisban tartott ily című értekezését »Le udaisme comme race et comme religion« (A zsidóság mint

faj és mint vallás) legközelebb dr. Horváth Iván jeles tollu munkatársunk fordításában fog megjelenni az Egyenlőség hasábjain, mire már előre figyelmeztetjük t. olvasóinkat, mert Renan e műve annak idejében az egész művelt világban roppant feltűnést keltett.

— Az Egyetértés egyik reportere e héten megirigyelte a Függetlenség rituális gyilkossági rovat csinálóját és kiollózott a Rozsnyói Híradóból egy esetet, melyben szóról-szóra az van elmondva, hogy egy jolsvai sakter valami 8 éves kis leányt becsalt a pinczébe, hol ujjait ritualiter felmetszette, hogy vérevel egy ujdonszülött zsidógyereket megkereszteljen. Mi kötelességünknek tartjuk az Egyetértés ez ujdonságára reflektálni, már azért is, mert a nevezett lap intelligensebb olvasói megbotránkozva figyelmeztettek bennünket e buta hirre, melynek átvétele az illető ollótartó urnak vagy izgatási hajlamaira, vagy csak egyszerű ostobaságára vezethető vissza. Ha a Rozsnyói Híradó szerkesztő-ségi istállójában vannak olyan marhák, kik minden vén asszony pletykájából ujdonságot csinálnak, hát ezt furcsának nem fogja találni senki, de ha egy fővárosi nagy napilap a Rozsnyói Híradó képtelenségeit a legkomolyabb homlokokkal a fővárosi publikumnak minden kommentár nélkül feltalálja, akkor bizony igazolt volt többeknek az a megjegyzése, hogy ez csak a Függetlenség iskolájában kitanult zsurnalista izlésére vall. Mi nekünk sincs egyéb észrevételünk, mert meg vagyunk győződve, hogy e gyalázatos mesét Csá-volszky ur tudta nélkül csusztatták az Egyetértésbe. Még csak azt az egyet akarjuk megjegyezni, hogy ha bizonyos elemek már olyan nagy előszeretettel kultiválják a rituális gyilkossági rovatot, miért regisztrálják csupán csak a vádakokat és miért nem közlik egyuttal azt is, hogy a mese mögött rendesen csak valami hitvány rágalom lappang?

— Verhovay jogászkorából. Illetékes helyről vettük a következő sorokat: Kassa, ápril 27. Tekintetes szerkesztő ur! Engedje meg, hogy elmondjak egy esetet, mely elég jellemző azon egyénre nézve, kit a függetlenségi párt e napokban saját köréből oly ünnepélyesen kiutasított. Verhovay Gyula 1868-ban a kassai jogakadémián rendes hallgató gyanánt beiratkozván, ott csakhamar olyan galibát csinált, hogy az első félév lefolyása után már kénytelen volt e tantárgyat elhagyni. A dolog úgy történt, hogy Verhovay a Pesti Napló 1868. évi november 26-iki esti lapjában levelet tett közzé, melynek tartalma Demko Imre, az akadémia tudós igazgatója ellen irányult. Az igazgató ad audiendum verbum maga elé idézte Verhovayt, ki ez alkalommal is úgy viselte magát, hogy az igazgató e szavakkal: »Takarodjék ki, többé nem tekintetik az akadémia tagjának«, kénytelen volt kiutasítani. Később az ügy a tanári testület elé került, mely ítéletileg helybenhagyta Verhovaynak az igazgató által történt kicsapatását, »mert az igazgató ellen illetlenségeket követett el.« E kiutasítással járt aztán az a büntetés is, hogy első félévi bizonyítványának az erkölcsi viseletre vonatkozó pontjában rossz osztályzatot nyert. — Valóban sajátságos, hogy Verhovay most ugyanazokból az indokokból utasított ki a függetlenségi körből, mint tizenöt évvel ezelőtt az akadémiából: botránycsinálás és illetlenségek miatt. Pedig szép idő 15 év és bizony tanulhatott volna már azóta egy kis tisztességet. Ugy látszik, hogy Verhovayból (Verhovaynak van beiktatva a kassai akadémia lajstromában) idővel lehetett ugyan Verhovay, de Verhovayból — szalonna soha sem lesz.

— Egy újabb infámia. Derecskéről írják ápril 26-iki kelettel: Rituális gyilkosság híre hozta tegnapelőtt izgatottságba Derecske helységét. Egy parasztasszony leányával egy kis vegyeskereskedésbe ment be s ott beszélgetésbe eredt a boltossal; majd elsietett s gyermekét ott felejtette. Mire visszatért, már a gyermeket nem találta sehol sem. Jajveszékelve futott utcáról-utczára, kiabálva, hogy az ő gyermekének »a Feldmann házában a zsidók véreét vették,

mert ő onnan nagy jajgatást is hallott. Elmondta a dolgot az ép a templomból kijövő falu népének, aztán pedig felszaladt a község házához s kidoboltatta a gyermek eltűnését. Nem telt bele egy óra s egész Derecske fel volt izgatva; szájról-szájra járt a hír, hogy a zsidók a husvét alkalmából megölték egy keresztény leányt. Már meg akarták ostromolni Feldmann kereskedő házat, szerencsére előkerült az eltűnt leány, ki azalatt, míg keresték, a mészárszékekben volt, és így ez a vén asszony pletykája is annak bizonyult, mint a többi rituális gyilkossági vád: aljas infámiának.

— **Istóczy felhívása.** Istóczy Győző vidéki elvtársaihoz a lefolyt napokban felhívást intézett, melyben felkéri az antiszemitizmus vidéki iparlovagjait alapos és megbízható jelentéseket küldeni hozzá vagy Simonyi Ivánhoz, hogy tájékozassák magukat a jövő választásokra nézve. Istóczy ur tehát eddig nincs tájékozva arról, mennyi ember él a vidéken, ki bármely perczen kész volna a haza polgárainak békéjét feldulni és egy osztály vagyonában erőszakosan osztozkodni. Nem vagyunk kíváncsiak azokra a tájékozásokra, miket Istóczy e felhívás folytán nyerni fog, mert nagyon jól tudjuk, hogy azok, kik az antiszemitizmus zászlaját kitűzik, máshoz, mint a fosztogatáshoz úgy sem értenek és vagy már kikerültek a börtön falai közül, vagy pedig csak később kerülnek oda. Mindenesetre tehát olyan individuumok, kik az országgyűlési választásokat vajmi keveset befolyásolhatják.

— **Az egyetemről.** Lapunk egyik barátja a következő épületes dolgot közli velünk: A Függetlenséget e héten nagy kitüntetés érte az egyetemen. Egy tanár, kinek érdekes büntető jogi előadásait rendszeresen igen sokan hallgatják, a zsarolás fogalmát magyarázván, következő példával illusztrálta azt az állítását, hogy a zsarolás büntényének megállapításához okvetlen szükséges, hogy a metus indokolt legyen. »Ha például, így folytató a tanár, valaki azzal fenyegeti embertársát, hogy a Nemzetben lerántja, ha nem fizet neki bizonyos összeget, akkor a metus indokolt, mert a Nemzet komoly emberek lapja, mely nem szokott hazugságokat tartalmazni; de ha valaki azt mondja: ha nem fizet, a Függetlenségben rántom le, ez esetben a metus nincs indokolva, mert köztudomásu, hogy a Függetlenség szokása a legtisztességesebb emberek becsületében is gázolni.« A tanárnak e talpraesett hasonlatát a hallgatóság harsogó éljennel fogadta.

— **A bukovinai magyarok hazatelepítése.** A bukovinai magyarok telepítését vezető ideigl. bizottság ma több megyéhez s városhoz felhívást intézett a betelepítés elősegítése érdekében. A szétküldött felhívások következőleg hangzanak: Tekintetes alispán ur! A keleti testvérek hazatelepítése céljából alakult bizottság abban a helyzetben van, hogy daczára a nemzet fokozott mértékben nyilvánuló áldozatkészségének, erejét fölülmuló feladattal kell megküzdenie. A közadakozásból begyűlt nagy összegek lehetségessé teszik sokak hazaszállítását, de elegendő földterület ezuttal nem lévén előkészítve, kevesek részére lehetségés a hazatelepítés. A bukovinai magyarok közül már eddig kétszer annyit telepítettünk haza, mint a mennyire vállalkoztunk. Sokan vannak utban jelenleg is, a kiktől már is gondoskodva van. De vannak igen számosan otthon olyanok is, a kiket nem csak az ősi hazájok utáni vágy, hanem a kényszerűség is utal a hozzánk költözésre. Megragadtatva a hazaszeretet hatalmas érzelmé s a hazatelepülés reménye által, eladogatták mindenüket, földjeiket, házaikat, ingóságukat. Most az elzúllás veszedelmének vannak kitéve, ha nem gondoskodunk róluk idejekorán. A bizottság csak jövő tavaszra, legjobb esetben őszre jelölhetne számukra települő helyet és földet. Addig elpusztulnának odakint. Be kell hozni őket mentül előbb. A bizottság azon hazafias kérelemmel fordul most a tekintetes alispán urhoz, legyen segítségére ez ügyben. Szíveskedjék felszólítani a területén lévő nagyobb birtokosokat és testületeket, nyilatkoznának az iránt, hogy ki hány ily Bukovinából jövő magyar családot tudna elhelyezni magánál tavaszig. Az illetők elszegődnének cselédek, béresek stb. gyanánt is, csakhogy kilátásba helyeztetnék számukra az állandó itteni letelepülés. Ha minden megyé-

ben csak tíz család elhelyezéséről lehetne gondoskodni, megszűnnék minden aggály. Minthogy pedig a dolog igen sürgős, s az illető bevándorolni kívánkozók sorsáról lehető gyorsan gondoskodni kell, felkérjük a tekintetes alispán urat, miszerint szíves közreműködésének ebbeli eredményeiről minket minél előbb tudósítani szíveskedjék. Budapest, 1883. ápr. 27. Hazafiui üdvözléttel Somssich Pál elnök, Hoitsy Pál jegyző.

— **A párisi Figaro** tegnapi számát figyelmebe ajánlanók Barri urnak, ha francziául tudna a tekintetes vizsgáló bíró ur. Abból a cikkből, melyet a párisi boulevard-lap a tiszta-eszlári ügyről közöl, elég világosan láthatná a rituális bünt csináló banda, miképen vélekednek a művelt francziák arról a gyalázatos hazugságról, melyet egy magyar törvényszék hivatalos hatalmával való visszaélés útján egy egész felekezet büne gyanánt iparkodott bemutatni a világnak. A hosszú és valódi franczia esprit-vel irt cikkeknek hadd álljon itt a zárszava, mely így hangzik: »Nem középkori história ez, nem vén asszonyok pletykája, hanem egy magyarországi törvényszék ráfogása azzal a czélzattal, hogy az antiszemitizmust növelje. Az ilyen törvényszék valóban megérdemelné, hogy lakoljon azért a tényeért, melylyel a szép Magyarország igazságszolgáltatását olyan szemérmetlenül kompromittálta.«

Szerkesztői üzenetek.

Cz. K. kisasszonynak Budapest. A »Fővárosi Lapokat« ajánljuk.

Semper Bécs. Kérünk levelet.

Sch. M. urnak Budapest. Az adatot közöltük tárczánk írójával. F. urnak Kaba. Későn kaptuk b. levelét s így már e héten nem reflektálhattunk arra.

T. B. urnak Budapest. Kérjük alkalmmilag szerkesztőségünkben meglátogatni.

G. H. urnak Budapest. A tárczát egész június haváig folytatjuk.

S. M. urnak Debreczen. E lapok szerkesztője talán személyesen lesz jelen.

F. V. urnak Budapest. Későn érkezett.

V. M. urnak Vác. Annak idején reflektálunk reája.

HIRDETÉSEK.

ÉRTESÍTÉS!

A tisztelettel alólírott tudomására adja a t. cz. közönségnek, miszerint az eddig sugarút 3. sz. alatt folytatott jó hírnevű

fényirdáját

f. é. május hó 15-én

Király-utca 30. számu

ujonnan épült ház udvarába áthelyezi és azt, a legczélszerűbben berendezvén, ugyanott tovább vezetendi.

Becses pártfogását továbbra is kikérve, maradt

a legmélyebb tisztelettel

Békei H. ezelőtt Mai és Társa.

A Mai és társánál 5—6 év előtt rendelt képek lemezei tulajdonomba mentek át.

Első budapesti butor-bazár

IV., Deák Ferencz-utca 7.

ajánlja a t. közönségnek dúsan felszerelt raktárát fa- és kárpitozott butorokban, szálloda-, iroda- és ki-házasítási berendezéseket. Szabadalmazott gyermek-pólyázó szekrényeim

fürdőkészülékek három különféle alakban

valamint gyermekbutorok mindig kaphatók.

Tisztelettel

Az „első budapesti butorbazár“, IV. Deák Ferencz-utca 7. sz. I. em.

FRANKL B.

Butor- eladás nagyban és kicsinyben. Alapítotott 1823.

Új képes mintakönyv legúj. rajzokkal ára ft 1.50
Eladása mindennemű butoranyagoknak, valamint bel- és külföldi fák ésourniereknek.

BUTORVÁSÁRLÓKNAK

== Első magyar Machzór ==

Van szerencsém a t. cz. közönséget arról értesíteni, miszerint a **Füredi** (Führer) Ignác képezdei tanár ur által fordított és annak idején hirdetett héber-magyar **Machzór** az én kiadásomban fog megjelenni. Az első két kötet (Rós-hasana és J mkippur-ra) márisajtó alatt van és legkésőbb f. évi július havában készül el.

Nálam megjelent még és különféle díszkötésben kaphatók:

»**Izrael könyörgései**«. Fordította Deutsch Henrik tanítóképezdei igazgató.

»**Ájtatos órká**« imakönyv izr. nők számára Stern Mór tanártól.

»**Házi szertartás**« (Hagada) az izr. husvéti ünnepek első két estéjére, magyarra fordította Reich Ignác hittanár.

Löwy M. E. fia

könyvkiadó hivatala király-utca 1. sz.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hitközségeket, hogy az *Egyenlőség* ezentul mindennemű

KÖZSÉGI HIRDETÉSEKET

közöl. Felkérjük ennél fogva a *hitközségek tekintetes elöljáróit*, valamint a *hitközségek lelkészi, hivatalnoki és tanítói karát*, hirdetéseiket az *Egyenlőség kiadó-hivatalának beküldeni*, annál is inkább, mert e lap elterjedtségénél fogva legbiztosabb garanciát nyújt a hirdetés eredménye iránt.

A hirdetési díj legolcsóbban szabatik ki.

Az EGYENLŐSÉG kiadó-hivatala.

(V. ker. Fürdő-utca 4. sz.)